

Δράση: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας
Υποδράση: Ενδοσχολική Επιμόρφωση, Επιστ.υπεύθυνη: Μαρία Λιακοπούλου

Διαπροσωπικές σχέσεις στο πολυπολιτισμικό σχολείο



24 Νοεμβρίου, 7 & 14 Δεκεμβρίου 2011

6^ο ΕΠΑΛ Ιωαννίνων

Διαχείριση παιδαγωγικής επικοινωνίας στο σχολικό χώρο
Χαράλαμπος Κωνσταντίνου, Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
chkonsta@cc.uoi.gr

Στο αρχικό στάδιο της διάλεξης θα τεθούν τα βασικά ερωτήματα που σχετίζονται άμεσα με τους διδακτικούς στόχους και στα οποία θα επιδιωχθεί να δοθούν, κατά τη διάρκεια της πραγμάτευσης του θέματος, οι αναγκαίες απαντήσεις.

Στο πρώτο μέρος του σεμιναρίου, αρχικά θα γίνει η απαραίτητη θεωρητική (τεχνική) εξοικείωση των επιμορφούμενων με τις έννοιες και τους όρους του θέματος. Αυτό θα συνδυαστεί στη συνέχεια με συνοπτικές θεωρητικές πραγματεύσεις, έχοντας στο επίκεντρό τους τον παιδαγωγικό ρόλο του σχολείου και του εκπαιδευτικού (αγωγή, μάθηση, κοινωνικοποίηση). Ακολουθώντας, θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην οργάνωση και διαχείριση της παιδαγωγικής επικοινωνίας, μέσα από την οποία θα αναδειχτεί ο καθοριστικός ρόλος του τρόπου οργάνωσης της επικοινωνίας στη σχέση ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τους μαθητές. Η πραγμάτευση θα έχει, επίσης, ως σημεία αναφοράς θεωρητικά σχήματα και προτάσεις για την καλύτερη διερεύνηση των αιτίων που προκαλούν μια προβληματική συμπεριφορά, καθώς και την αποτελεσματικότερη διαχείρισή της. Η παρουσίαση του θέματος θα εμπλουτιστεί με την ανάδειξη ερευνητικών ευρημάτων γύρω από το θέμα της προβληματικής συμπεριφοράς και της διαχείρισης της παιδαγωγικής επικοινωνίας εκπαιδευτικού-μαθητών.

Στο δεύτερο μέρος θα συγκροτηθούν ομάδες εργασίας, στην καθεμία από τις οποίες θα ανατεθεί συγκεκριμένη συγκρουσιακή ή προβληματική περίπτωση από τη σχολική καθημερινότητα προς πραγμάτευση (ανάλυση, ερμηνεία, πρόταση).

Στο τέλος η κάθε ομάδα θα παρουσιάσει τα πορίσματά της και θα ακολουθήσει τελική συζήτηση.

Βιβλιογραφία

Gordon, Th. (1999), *Ο αποτελεσματικός δάσκαλος*. Αθήνα: Ευρωσπουδή.

Κωνσταντίνου, Χ. (2004), *Η πρακτική του εκπαιδευτικού στην παιδαγωγική επικοινωνία*, Αθήνα: Gutenberg.

Νικολάου, Γ. (2005), *Διαπολιτισμική Διδακτική*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Παπανασούμ, Ζ. (2003), *Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Brock, S./Sandoval, J./Lewis, Sh. (επιμ. Χατζηχρήστου, Χρ.), (2005), *Διαχείριση κρίσεων στο σχολείο*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Ανθεκτικότητα των παιδιών και των εφήβων: Παρεμβάσεις για ανάπτυξη θετικών ψυχοκοινωνικών δεξιοτήτων στο σχολείο

Σόφη Λεοντοπούλου, Λέκτορας Γενικής Ψυχολογίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
sleon@cc.uoi.gr

Η ανθεκτικότητα (resilience) είναι μία δυναμική διαδικασία, η οποία επιτρέπει σε άτομα και οργανισμούς να λειτουργούν επαρκώς σε ψυχοκοινωνικό επίπεδο κάτω από αντίξοες συνθήκες. Υπάρχουν τρία κριτήρια για την εμφάνιση της ανθεκτικότητας: α. η ύπαρξη άγχους, κινδύνων ή σοβαρών δυσχερειών· β. η καλή προσαρμογή των ατόμων (δηλαδή, την ικανοποιητική ανταπόκριση των παιδιών και νέων στις εκάστοτε εξελικτικές απαιτήσεις, την ύπαρξη ψυχικής υγείας και την παράλληλη απουσία συμπτωμάτων ψυχοπαθολογίας, ή την καλή ακαδημαϊκή επίδοση)· τέλος, γ. η διαμεσολάβηση μιας σειράς ψυχοκοινωνικών πόρων, οι οποίοι βοηθούν τα άτομα να παρουσιάσουν καλή προσαρμογή. Τέτοιοι πόροι είναι είτε ατομικοί (π.χ., ευφυΐα, στρατηγικές αντιμετώπισης του άγχους), είτε οικογενειακοί (επικοινωνία με γονείς, γονεϊκό στυλ διαπαιδαγώγησης), είτε ευρύτεροι περιβαλλοντικοί (κοινωνική στήριξη, καλά σχολεία). Η αλληλεπίδραση ανάμεσα στις δυσχέρειες και τους πόρους των παιδιών και των νέων καθορίζει κάθε φορά το εξελικτικό αποτέλεσμα, δηλαδή την καλή προσαρμογή τους. Η ανθεκτικότητα μπορεί, δηλαδή, να γίνει κατανοητή ως μία διαρκής αλληλεπίδραση γενετικών, βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνιολογικών παραγόντων, στο πλαίσιο της στήριξης που λαμβάνουν τα άτομα από το περιβάλλον. Η Ann Masten (2001) αναφερόμενη στην ανθεκτικότητα χρησιμοποίησε τον όρο συνηθισμένη μαγεία, για να υπογραμμίσει το γεγονός ότι τα περισσότερα άτομα είναι ανθεκτικά, όπως και ότι τα υλικά από τα οποία κτίζεται η ανθεκτικότητα βρίσκονται μέσα μας και γύρω μας.

Η προαγωγή της ανθεκτικότητας των παιδιών και των εφήβων στο σχολικό περιβάλλον έχει ιδιαίτερη σημασία. Η ανάπτυξη μίας σειράς θετικών ψυχοκοινωνικών χαρακτηριστικών, ικανοτήτων και δεξιοτήτων των νέων μέσα από καλά δομημένα προγράμματα και παρεμβάσεις μπορεί να συνεισφέρει στην καλύτερη ανταπόκρισή τους σε ποικίλες αντιξοότητες, κινδύνους και κρίσεις, τις οποίες ενδέχεται να κληθούν να αντιμετωπίσουν. Η ενδυνάμωση των ψυχοκοινωνικών χαρακτηριστικών των μαθητών και μαθητριών εντάσσεται στη λογική της πρόληψης ψυχικών, σωματικών και προβλημάτων προσαρμογής, αλλά και της ενεργητικής προαγωγής της ψυχικής και όχι μόνο υγείας. Μία τέτοια προσέγγιση, χωρίς να αρνείται τη σημασία της θεραπείας προβλημάτων που παρουσιάζονται σε παιδιά και σε εφήβους, θεωρεί ότι είναι σοφότερο, πιο αποτελεσματικό, αλλά και πιο οικονομικό για την πολιτεία να προλαμβάνεται κατά το δυνατόν η εμφάνιση τέτοιων προβλημάτων.

Στα πλαίσια μίας τέτοιας θετικής προσέγγισης της ψυχικής υγείας των νέων, το παρόν σεμινάριο μυεί τους εκπαιδευτικούς στις βασικές αρχές και προσεγγίσεις της ανάπτυξης παιδικής και νεανικής ανθεκτικότητας. Εξετάζει προγράμματα ενίσχυσης της

ανθεκτικότητας στο σχολείο, δίνοντας έμφαση σε προγράμματα συναισθηματικής εκπαίδευσης και στην ενίσχυση των θετικών συναισθημάτων των μαθητών/-τριών. Η έκθεση των συμμετεχόντων/-ουσών στις επιμέρους ενότητες του σεμιναρίου ελπίζει στην κινητοποίησή τους για χρήση των εννοιών και των τεχνικών που παρουσιάζονται στο σχολείο, αλλά και στην ώθησή τους για περαιτέρω προσωπική ενασχόληση με την ανάπτυξη των θετικών ψυχοκοινωνικών δυνάμεων των νέων.

Βιβλιογραφία

Γεωργίου, Σ. Ν. (2000). *Σχέση σχολείου-οικογένειας και ανάπτυξη του παιδιού*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Καλαντζή-Αζίζι, Α., & Ζαφειροπούλου, Μ. (Επιμ.) (2004). *Προσαρμογή στο σχολείο: Πρόληψη και αντιμετώπιση δυσκολιών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Κουρκούτας, Η. Ε. (2001). *Η ψυχολογία του εφήβου: Θεωρητικά ζητήματα και κλινικές περιπτώσεις*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Λεοντοπούλου, Σ. (2011). Η φύση και ο ρόλος των στρατηγικών αντιμετώπισης των δυσχερειών στη διαμόρφωση της παιδικής και νεανικής ανθεκτικότητας. Στο Αν. Σταλίκας &

Π. Μυτσκίδου, *Εισαγωγή στη Θετική Ψυχολογία* (σ. 141-162). Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.

Λεοντοπούλου, Σ. (2008). Ψυχική ανθεκτικότητα κατά την εφηβεία: Ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις στην οικογένεια, στο σχολείο και στην κοινότητα. Στο Η. Κουρκούτας (Επιμ.), Στο Η. Κουρκούτας & J.-P. Chartier (Επιμ.), *Παιδιά και έφηβοι με ψυχοκοινωνικές και μαθησιακές διαταραχές: Στρατηγικές παρέμβασης* (σελ. 117-128). Αθήνα: Εκδόσεις Τόπος.

Λεοντοπούλου, Σ. (2007). Ο ρόλος της οικογένειας στη διαμόρφωση της ψυχικής ανθεκτικότητας των εφήβων κατά την διάρκεια εκπαιδευτικών μεταβατικών σταδίων. *Επιστημονική Επετηρίδα της Ψυχολογικής Εταιρείας Βορείου Ελλάδος*, 5, 83-111.

Τριλίβα, Σ. & Chimienti, G. (2002). Ανακάλυψη, αυτογνωσία, αυτοκυριαρχία, αυτοεκτίμηση: Συναισθηματική και κοινωνική επιδεξιότητα – ένα εγχειρίδιο τεχνικών. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Τσιάντης, Ι. (επιμ.). (2000). Εφηβεία, τόμ. 2ος, τεύχ. 1, Βασική Παιδοψυχιατρική. Αθήνα: Καστανιώτης.

Doll, B., Zucker, S., & Brehm, K. (2008). *Ανθεκτικές τάξεις*. Χ. Χατζηχρήστου (Επιμ.). Αθήνα: Gutenberg.

Dowling, E., & Osborne, E. (Επιμ.) (2001). *Η οικογένεια και το σχολείο: Μια συστημική προσέγγιση από κοινού σε παιδιά με προβλήματα*. Σ. Βοσνιάδου (Επιμ.). Αθήνα: Gutenberg Ψυχολογία.

Elliott, S. N. (2008). *Εκπαιδευτική Ψυχολογία*. Α. Λεονταρή και Συγκολλίτου, Ε. (Επιμ.). Αθήνα: Gutenberg.

Henderson, N., & Milstein, M. M. (2008). *Σχολεία που προάγουν την ψυχική ανθεκτικότητα. Πώς μπορεί να γίνει πραγματικότητα για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς*. Χ. Χατζηχρήστου (Επιμ.). Αθήνα: Τυπωθήτω.

Leontopoulou, S. (2008). A cross – cultural study of resilience in young people. In P. Roussi, E., Vassilaki, & K. Kaniasty, (Eds.). *Stress and psychosocial resources: Coping with life changes, occupational demands, educational challenges, and threats to physical and emotional well-being* (p. 31-44). Berlin: Logos Verlag.

Leontopoulou, S. (2006). Resilience of Greek youth at an educational transition point: The role of locus of control and coping strategies as resources. *Social Indicators Research*, 76, 95-126. DOI: 10.1007/s11205-005-4858-3.

Luthar, S. S. (2006). Resilience in development: A synthesis of research across five decades. In D. Cicchetti & D. J. Cohen (Eds.), *Developmental Psychopathology: Risk, disorder, and adaptation*, Volume 3 (2nd edition) (pp. 739-795). New York: Wiley.

Masten, A. S. (2001). Ordinary magic: Resilience process in development. *American Psychologist*, 56, 227-238.

Ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων στο σχολικό πλαίσιο

Γιώτσα Άρτεμις, Επίκουρη Καθηγήτρια Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Σκοπός του παρόντος σεμιναρίου είναι η εξοικείωση των συμμετεχόντων με θέματα που αφορούν τις διαπροσωπικές σχέσεις στο σχολικό πλαίσιο. Πιο συγκεκριμένα, θα εστιάσουμε σε όλα τα υποσυστήματα που απαρτίζουν το σχολικό πλαίσιο, όπως το σύστημα των μαθητών, το σύστημα των εκπαιδευτικών, το σύστημα των γονέων και θα εμβαθύνουμε στις μεταξύ τους σχέσεις και αλληλεπιδράσεις. Οι συμμετέχοντες θα εκπαιδεύονται σε δεξιότητες επικοινωνίας με σκοπό την αντιμετώπιση καταστάσεων που τους δυσκολεύουν στη διαχείριση του κλίματος στη σχολική τάξη. Το σεμινάριο θα γίνει με βιωματικό τρόπο, ώστε να δοθεί η δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να αφομοιώσουν τη θεωρία μέσα από βιωματικές ασκήσεις. Τέλος, θα γίνει σύνδεση των θεμάτων και των βιωματικών ασκήσεων που θα αναπτυχθούν στο σεμινάριο με την πραγματικότητα που βιώνουν μαθητές και εκπαιδευτικοί στη σχολική τάξη και την εφαρμογή τους στη μαθησιακή διαδικασία.

Βιβλιογραφία

Γεώργας, Δ., Μπεζεβέγκης, Η., Γιώτσα, Α. (2006). *Σχέσεις Σχολείου Οικογένειας*. Υπουργείο Παιδείας και Δια Βίου Μάθησης, ΙΔΕΚΕ. Αθήνα.

Γεωργίου, Σ. (2000). *Σχέση σχολείου-οικογένειας και ανάπτυξη του παιδιού*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Γεωργίου, Σ. (2005). *Ψυχολογία των οικογενειακών συστημάτων*. Ατραπός.

Κουρμούση, Ν. & Κούτρας, Β. (2011). *Βήματα για τη ζωή*. Εκδόσεις Παπαζήση.

Satir, V. (1989). *Πλάθοντας ανθρώπους* (μτφ. Λ. Στυλιανούδη). Εκδόσεις Κέδρος.

Τριλίβα, Σ., Αναγνωστοπούλου, Τ., & Χατζηνικολάου Σ. (2008). *Ούτε καλύτερος, ούτε χειρότερος...απλά διαφορετικός*. Εκδόσεις: Gutenberg.

Χατζηχρήστου, Χ. (2011). *Κοινωνική και Συναισθηματική Αγωγή στο Σχολείο*. Τυπωθήτω-Δαρδανός.